

**STATENS NAVNEKONSULENTTJENESTE
FOR KVENSKE STEDSNAVN – NIMIKONSYLENTTIPALVELUS**

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030
0030 OSLO
postmottak@kkd.dep.no

Alta den 14. juni 2004

Høringsuttalelse: *Kvensk — språk eller dialekt?*

Rapport avgitt av Kultur- og kirkedepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet
oktober 2003

Jeg viser til høringsbrev fra departementet fra 18. november 2003.

Forfatteren av rapporten *Kvensk — språk eller dialekt?*, Kenneth Hyltenstam, har laget en grundig utredning med gode begrunnelser for å betrakte kvensk som et eget språk ut fra både språklige og samfunnsmessige vurderinger. Kvensk må følgelig bli gitt offisiell språkstatus, og blir dermed et nytt østersjøfinsk minoritetsspråk.

Kvensk må klart karakteriseres som et territorielt minoritetsspråk også pga. de mange tradisjonelle stedsnavna på dette minoritetsspråket i Nord-Troms og Finnmark. Stedsnavn er sentrale kvenske kulturminner, og bare stedsnavn som synliggjøres og tas i bruk kan leve videre.

Historikk

I 1998 blei kvenene anerkjent som nasjonal minoritet i Norge, i samsvar med Europarådets rammekonvensjon for vern av nasjonale minoriteter. Norge ratifiserte rammekonvensjonen i 1999. I 1993 ratifiserte Norge Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk. Denne pakten tok til å gjelde 1. mars 1998. Pakten skal verne om minoritetsspråka som en del av den historiske arven i Europa.

Ved Norges ratifikasjon er samisk gitt vern under del III i pakten, og kvensk under del II. Del II inneholder generelle regler om vern, mens del III angir sterkere plikter for den underskrivende parten. Her er det konkrete tiltak som det enkelte landet ønsker skal gjelde for minoritetsspråk. I Sverige er *meänkieli* (tornedalsfinsk), sammen med samisk og finsk, gitt beskyttelse under del III. Disse minoritetsspråka har siden 2000 hatt offisiell status i flere kommuner i Nord-Sverige.

Konsekvensen av at kvensk blir gitt minoritetsspråkstatus, må føre til at Norge ratifiserer Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk slik at også del III gjelder for kvensk. Pakten diskriminerer ikke mellom urbefolkningsspråk og nasjonale minoritetsspråk.

Kvensk stedsnavntjeneste

Lov om stadnamn trådte i kraft i 1991, og altså før Norges ratifikasjoner av de internasjonale konvensjonene. Denne loven regulerer bl.a. skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk og

bruken av navn i flerspråklige områder. Lov om stadnamn skal nå endres, jf. notatet Høring – forslag om endring av lov om stadnamn, Kirke- og kulturdepartementet, 4.2. 2004.

I en tiårsperiode (1992-2002) hadde Navnekonsulenttjenesten for samisk og kvensk ("finsk" i tidligere språkbruk) én felles sekretær i 100 % stilling. I 2002 blei den kvenske delen utskilt som en egen sekretærtjeneste. Etter Kulturdepartementets mening, og med henvisning til saksmengden gjennom 10 år, utgjorde den kvenske delen av sekretærstillinga kun 20 %. Den bakenforliggende årsaken var likevel at sekretæren hadde hatt store arbeidsmengder med nordsamiske navn, slik at arbeidet med både kvenske og lule- og sørsamiske navn måtte nedprioriteres. I 2003 blei Navnekonsulenttjenesten for kvenske stedsnavn utvida til ei 50 % stilling. Undertegnede har både sekretær- og konsulentfunksjon, noe som ikke ellers er vanlig i Statens navnekonsulenttjeneste (jf. <http://www.stedsnavn.org>).

Konsekvenser og ressursbehov

Dersom kvensk får offisiell status, vil det også bli behov for et organ med språkrådsfunksjon. Normering av stedsnavn følger egne normeringsprinsipp (jf. nettsida). Det finnes ikke noe offentlig organ som arbeider med standardisering av kvensk. Allerede i dag er det behov for et organ som kan være ansvarlig for arbeid med kvenske termer i administrative navn, som jf. for eksempel Finnmark fylke, Nordreisa kommune, Silfar barnehage osv.

Det er svært få kvenske navn med vedtatt skrivemåte i henhold til lov om stadnamn som til nå er tatt i bruk av det offentlige. Det er for eksempel kommet opp kun 7 vegskilt i Finnmark med kvenske parallellnavn, og også i forhold til kartproduksjon går prosessen seint. Kunnskap om loven og om bruken av minoritetsnavn er svak, og vi møter negative holdninger hos lokale myndigheter som i noen tilfeller er like levende som i den mest aktive fornorskningstida. Det synes klart at Kulturdepartementet ikke har fulgt godt nok opp når det gjelder informasjon om loven og oppfølging av navnevedtak. Jf. lov om stadnamn § 3 andre ledd: *"Samiske og finske stadnamn som blir nytta av folk på staden, skal til vanleg brukast av det offentlege på kart, skilt, i register m.m., saman med eventuelle norsk namneform."*

Et systematisk arbeid med å spre informasjon om kvenske stedsnavn og om lov om stadnamn må starte, dette både for å spre kunnskap om loven og skape positive holdninger til bruken av minoritetsnavn.

Det er en hastesak å samle inn kvenske stedsnavn. Jeg viser til St. meld. 48 (2002-2003), Kulturpolitikk fram mot 2014, der Kulturdepartementet lover å ta initiativ til å kartlegge det som til nå er samla inn av navn i landet, og vurdere behovet for et mer systematisk innsamlingsarbeid. Departementet påpeiker også at *"Særleg utsette er finske/kvenske og samiske namn. Her står det att særleg mykje innsamlingsarbeid."*

Det er helt nødvendig at arbeidet med en navnebase for kvenske stedsnavn kommer i gang. Per i dag er det kvenske navnematerialet spredt på flere institusjoner, og svært lite av det er dataført.

I forslaget til ny lov om stadnamn er det en formålsparagraf (den nåværende har ingen). Dette er positivt. Iflg. formålsparagrafen skal stedsnavn bli tatt vare på som kulturminne. Jeg slutter meg også til Kommunaldepartementets forslag til tillegg i den nye formålsparagrafen:

"Lova skal særskilt sikre hensynet til samiske og kvenske stadnamn i henhold til nasjonalt lovverk og internasjonale forpliktelser." Det samme departementet ber også om at man som

bakgrunn for loven foretar ei drøfting av stedsnavnloven i forhold til internasjonale konvensjoner og nasjonalt lovverk. Også dette aspektet er meget viktig for kvenskens status.

Med hilsen

Irene Andreassen
rådgiver

Statens navnekonsulenttjeneste for kvenske stedsnavn
– Nimikonsylenttipalvelus

Høgskolen i Finnmark
9509 Alta
Telefon: 78 45 02 57
E-post: irene.andreassen@hifm.no